

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
Београд, 21. април 2016. године

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду од 28. марта 2016. године одређена је комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидаткиње **мр Јелене Сурчулија Милојевић**, магистра правних наука, под насловом: „**Дозвољеност органичења слободе изражавања у складу са европским инструментима и медијским законодавством Републике Србије**“ у саставу: *др Раде Вељановски*, редовни професор Факултета политичких наука Универзитета у Београду, *др Ивана Крстић*, ванредна професорка Правног факултета Универзитета у Београду, *др Душан Поповић*, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду, *др Танасије Маринковић*, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду и *др Милош Живковић*, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Београду.

Након што је пажљиво и детаљно прегледала достављени рукопис докторске дисертације, Комисија има задовољство и част да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду поднесе следећи

РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

I Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

1. Основни подаци о кандидаткињи

Мр Јелена Сурчулија Милојевић је рођена 1976. године у Београду, где је завршила основну школу „Бановић Страхиња“ и Тринаесту београдску гимназију. Правни факултет Универзитета у Београду уписала је 1995. године, а дипломирала 2010. године са просечном оценом 8,00. Успешно је завршила четворонедељни тренинг из медијског права на Програму за упоредно право и политику Центра за социо-правне студије Универзитета у Оксфорду (Programme in Comparative Media Law and Policy (PCMLP), The Centre for Socio-Legal Studies, University of Oxford), након чега је била један од оснивача и чланица Међународног удружења медијских правника

(*International Media Lawyers Association - IMLA*) основаног у Београду 2003.године.

Као Британски *Chevening* стипендиста, завршила је *LLM in Computer and Communications Law* на *Queen Mary University of London*, школске 2004/2005. године. Одбранила је две Мастер тезе: "*Right of Reply and Freedom of Expression*" из Права медија и "*Voice over Internet Protocol (VoIP) – Internet or Telephony?*" из Права телекомуникација. Положила је и испите из предмета Право интернета и Право информационих технологија. Диплома јој је нострификована на Правном факултету Универзитета у Београду као диплома магистарских студија са стручним називом магистар правних наука.

Од 2006 – 2008. године је била члан Саветодавне групе *PCMLP*-а Универзитета у Оксфорду, где је одржала и неколико предавања на летњим школама медијског права, а била је и једна од судија у првом „*The Monroe E. Price Media Law Moot Court Competition*“, одржаног 3-5. маја 2008. године у Оксфорду. У септембру 2008 је испред *PCMLP*-а, заједно са Факултетом политичких наука, организовала међународну конференцију „Слобода изражавања на интернету“ која је резултирала истоименим зборником радова, који је уредила. Од јула 2010. године ради као асистент на Факултету политичких наука, на предметима Информационо-комуникациони системи, Међународно комуницирање и Слобода изражавања на интернету, а од новембра 2014. године је део интердисциплинарног Мастер програма Универзитета у Београду „Рачунарство у друштвеним наукама“ на предмету „Регулисање садржаја и слобода изражавања на интернету“.

Мр Јелена Сурчулија Милојевић се од почетка своје професионалне каријере бави правом медија. Као представница Одељења за медије Мисије ОЕБСа у Београду, учествовала је у изради Закона о радиодифузији и Закона о јавном информисању од 2001 – 2003. године; 2010. године је била изабрана за координатора радне групе за израду Стратегије развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године која је послужила као основа за израду пакета медијских закона усвојених у августу 2014. године. Као помоћница министра за телекомуникације, задужена за међународну сарадњу и европске интеграције, иницирала је израду Закона о електронским комуникацијама усклађеним са *acquis communautaire*, као и Стратегију за прелазак са аналогног на дигитално емитовање радио и телевизијског програма у Републици Србији, усвојене у јулу 2009. године.

Од 2006. године ради као консултант на међународним пројектима, као експерт за право медија и телекомуникација: за *BBC World Service Trust*, Савет Европе, Делегацију Европске Уније у Украјини, ОЕБС, *UNDP*, *Cullen International* и друге.

Одлично говори енглески језик, служи се немачким.

Докторску дисертацију пријавила је на Правном факултету Универзитета у Београду 2014. године. Наставно-научно веће је на седници од 29. јуна 2015. године одобрило израду докторске дисертације под називом „Дозвољеност органичења слободе изражавања у складу са европским инструментима и медијским законодавством Републике Србије“ и за

ментора одредило др Милоша Живковића, ванредног професора Правног факултета Универзитета у Београду.

Мр Јелена Сурчулија Милојевић је ауторка следећих радова:

ЧЛАНЦИ И ДРУГИ САСТАВНИ ДЕЛОВИ:

Изворни научни радови:

1. SURCULIJAMILOJEVIC, Jelena, TheRightofReply: AToolforanIndividualtoAccesstheMedia, *Godišnjak Fakulteta političkih nauka*, 2015, god. 9, br. 13, 225-238
2. ВЕЉАНОВСКИ, Раде, СУРЧУЛИЈА МИЛОЈЕВИЋ, Јелена. Друштвени аспекти хармонизације медијских закона Републике Србије са европским стандардима. *Социолошки преглед*, 2014, вол. 48, бр. 2, стр. 259-285.
3. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Регулаторни оквир за спровођење дигитализације медија у Републици Србији. *Изазови европских интеграција*, 2011, год. 4, бр. 17, стр. 46-57.
4. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Приступ Европске уније регулисању ВоИП-а. *Телекомуникације*, 2009, год. 1, бр. 1, стр. 48-54.
5. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Улога медијских регулативних тела: Слобода и надзор. *Српска правна ревија*, 2008, год. 4, бр. 7, стр. 21-32.
6. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Осврт на регионални семинар ИТУ и Министарски округли сто о преласку са аналогног на дигитално емитовање телевизијског програма (27-29. априла 2009, Београд). *Телекомуникације*, год. 2, бр. 4, стр. 5-8.

Стручни чланци:

7. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Медијска стратегија усвојена на телефонској седници Владе. *Линк*, ISSN 1451-3420, 2011, god. 10, br. 96, 13.
8. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Мањак времена за дигитализацију. *Линк*, ISSN 1451-3420, 2010, год. 9, бр. 32,13.

Објављена научна излагања на конференцији (позвана предавања):

9. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Усаглашавање медијског законодавства Србије са европским регулаторним оквиром. У: ВЕЉАНОВСКИ, Раде (ур.). *Веродостојност медија : домети медијске транзиције*. Београд: Факултет политичких наука: Чигоја штампа, 2011,13-25.
10. СУРЧУЛИЈА, Јелена, Регулаторни изазови слободе изражавања на интернету. У: СУРЧУЛИЈА, Јелена (ур.). *Слобода изражавања на интернету = FreedomofExpressionontheInternet*. Београд: Центар за развој Интернета; = Belgrade: Center for Internet Development, 2010, 17-23.
11. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Regulatory challenges to freedom of expression on the Internet. У: СУРЧУЛИЈА, Јелена (ur.). *Слобода изражавања на интернету =*

- Freedom of Expression on the Internet*, Београд: Центар за развој Интернета; = Belgrade: Center for Internet Development, 2010, str. 111-117.
12. СУРЧУЛИЈА, Јелена, Србија и Црна Гора/Косово: Медији 2003. У: ВУЈОВИЋ, Оливер (ур.). *Медијски годишњак Југоисточне европе 2003/2004*. Београд: Медијска организација за Југоисточну Европу (SEEMO): Dan Graf d.o.o., 2004, 147-195.
  13. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Србија и Црна Гора/Косово : Медији 2003. У: *South East Europe Media Handbook : 2003/2004*. Vienna: South East Europe Media Organisation; Belgrade: Dan Graf, 2004, 145-204.
  14. СУРЧУЛИЈА, Јелена. Experiences from South-Eastern Europe. У: MÖLLER, Christian (ur.), AMOUREUX, Arnaud (ur.). *The media freedom internet cookbook*. Vienna: Organization for Security and Co-operation in Europe, 2004, 210-218.
  15. СУРЧУЛИЈА, Јелена. The situation in Serbia and Montenegro. У: *Spreading the Word on the Internet : 16 Answers to 4 Questions : Reflections on Freedom of Media and the Internet : Amsterdam Conference, June 2003*. Vienna: OSCE, 2003, 53-62.

Објављенонаучноизлагањенаконференцији:

16. СУРЧУЛИЈА МИЛОЈЕВИЋ, Јелена, Заштита ауторског права и право на слободу изражавања на Интернету = The protection of copyright law and the right to freedom of expression on the Internet. У: *Интернет и друштво : [међународни тематски зборник радова] = Internet And Society : [international thematic collection of papers]*. Београд: Српско социолошко друштво: Институт за упоредно право; Ниш: Универзитет, Филозофски факултет, 2014, 395-405.

Самостални научни саставни видео или поглавље монографској публикацији: у

17. СУРЧУЛИЈА, Јелена. News Choice and Offer in the Digital Transition. У: MARIUS, Dragomir (ur.), THOMPSON, Mark (ur.). *Digital journalism : making news, breaking news*. New York: Open Society Foundations, 2014, 129-142.

Самостални стручни саставни видео или поглавље монографској публикацији: у

18. СУРЧУЛИЈА, Јелена, Процес преласка са аналогног на дигитално емитовање програма у Републици Србији. У: *Мониторинг медијске сцене у Србији = Legal monitoring of serbian mediascene*. Београд: Асоцијација независних електронских медија, 2009, 18-22.
19. СУРЧУЛИЈА, Јелена, Радна верзија Закона о спречавању медијске концентрације и транспарентности власништва. У: ВЕЉАНОВСКИ, Раде (ур.). *Медијски закони у Србији: стање и потребне измене*. Београд: Фондација Konrad Adenauer Stiftung, 2007, 36-39.

20. СУРЧУЛИЈА, Јелена. VoIP in the European Telecommunications Law. У: *Зборник радова = Proceedings*. Београд: Академска Мисао: Друштво за телекомуникације, 2006, 8-11.

МОНОГРАФИЈЕ И ДРУГИ ЗАКЉУЧЕНИ РАДОВИ

Научна монографија:

21. СУРЧУЛИЈА, Јелена. *Европски правни оквир за електронске комуникације: основ за изградњу информационог друштва у Србији*. Београд: Центар за развој Интернета, 2004. 90 стр.

Стручна монографија:

22. КРЕМЕЊАК, Слободан, СУРЧУЛИЈА, Јелена. *Дигитализација сектора радиодифузије*. Београд: АНЕМ, 2008.
23. КРЕМЕЊАК, Слободан, СУРЧУЛИЈА, Јелена. *Интернет и нови медији*. Београд: АНЕМ, 2008.

Магистарски рад:

24. СУРЧУЛИЈА, Јелена. *Voice over Internet Protocol (VoIP)-Internet or Telephony?*. London: Ј. Сурчулија, 2005. 56 листова.
25. СУРЧУЛИЈА, Јелена. *Right of Reply and Freedom of Expression*. London: Ј. Сурчулија 2005. 52 листа.

Завршни извештај о резултатима истраживања:

26. SURCULIJAMILOJEVIC, Jelena, PAVLOVIC, Biljana, JOVANOVIĆ PADEJSKI, Djurdja. *Mapping digital media : Serbia*. Cambridge: Open Society Foundations, 2011. 90 str.
27. СУРЧУЛИЈА, Јелена, ПАВЛОВИЋ, Биљана, ЈОВАНОВИЋ-ПАДЕЈСКИ, Ђурђа. *Mapping digital media : Serbia : country report*. [Budapest]: Open Society Foundations, 2011.

СЕКУНДАРНО АУТОРСТВО

Уредник:

28. СУРЧУЛИЈА, Јелена (одговорни уредник). *Слобода изражавања на Интернету = Freedom of Expression on the Internet*. Београд: Центар за развој Интернета; = Belgrade: Center for Internet Development, 2010. 195 str.

2. Основни подаци о дисертацији

Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Београду на седници одржаној 29. јуна 2015. године одобрило је кандидаткињи мр Јелени Сурчулија Милојевић израду докторске дисертације под насловом **„Дозвољеност органичења слободе изражавања у складу са европским инструментима и медијским законодавством Републике Србије“** и за ментора одредило др Милоша Живковића, ванредног професора Правног факултета Универзитета у Београду.

Докторска дисертација Јелене Сурчулија Милојевић написана је наоко 350 страна текста А4 формата (ћирилични фонт 12, проред 1,5) и у свему је усаглашена са стандардима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја докторске дисертације.

Дисертација је израђена на основу проучавања грађе која обухвата више од 200 библиографских јединица, велики број одлука Европског суда за људска права и домаћих судова, као и изречених мера Регулаторног тела за електронске медије и Савета за штампу. Грађа коју је кандидаткиња користила за израду дисертације писана је на српском и енглеском језику. Текст дисертације је подељен у пет целина: увод, три дела (сваки део састоји се из више глава, а главе из више одељака и пододељака) и закључак.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет докторске дисертације кандидаткиње мр Јелене Сурчулија Милојевић јесте анализа дозвољености ограничења слободе изражавања у складу са европским инструментима и медијским законодавством Републике Србије. Кандидаткиња прво истражује појам слободе изражавања, како се мењао кроз историју, које све врсте слободе изражавања постоје а затим прави упоредну анализу дефинисања појма у међународним и регионалним организацијама. Хијерархија извора медијског права у Републици Србији се анализира у контексту разумевања потребе за сагледавањем домаћег медијског законодавства из угла европских стандарда.

Предмет анализе су како општа ограничења тако и посебна ограничења слободе изражавања. У оквиру општих ограничења, кандидаткиња анализира услове под којима се слобода изражавања може ограничити, а пре свега да је ограничење прописано законом, да постоји оправдан циљ и да је ограничење неопходно у демократском друшву, уз шта је као предмет анализе додала и поље слободне процене као додатни критеријум приликом одређивања дозвољености ограничења слободе изражавања.

Под посебним ограничењима који су предмет анализе, кандидаткиња истражује право на поштовање приватног и породичног живота, говор мржње, заштиту верских осећања других, клевету, заштиту малолетника и заштиту ауторског и сродних права. Кандидаткиња сва ова посебна ограничења преиспитује кроз јединствену методологију коју је установила, у складу са утврђеном хијерархијом норми, кроз њихову утврђеност у оквиру Савета Европе, Европског суда за људска права, Европске уније, медијског законодавства Републике Србије, али и кроз истраживање доследне примене релевантних домаћих и европских стандарда у домаћој судској пракси, од стране регулаторног тела за електронске медије и саморегулаторног тела – Савета за штампу. У склопу анализе, кандидаткиња темељно истражује изворе медијског права, пресуде Европског суда за људска права и домаћих судова, као и мере које изричу регулаторно и саморегулаторно тело.

Циљ ове докторске дисертације је био да се пронађу одговори на одређена питања која би била важна за будућа опредељења српског законодавца, правну праксу а неки и за правну доктрину. Кандидаткиња се кроз цео рад држала постављеног циља да се појам „слобода изражавања“ посматра из угла медијског права и у оквиру медијске сфере, а не из угла људских права уопште. Затим, мр Сурчулија Милојевић је за циљ имала да тражи и да даје одговор на питање када је дозвољено ограничити слободу изражавања, што је она радила како из угла међународних стандарда, тако и из угла домаћег медијског законодавства, како из угла праксе међународног суда, тако и из угла домаће судске праксе и на крају узимајући у обзир и подзаконске акте и изречене мере регулаторног и саморегулаторног тела. Кандидаткиња се држала постављеног циља да путем сваког ограничења утврђује усклађеност медијског законодавства Републике Србије са

европским законодавством не само из угла усклађености самих закона, што би била нормативна раван, већ и њихове примене, кроз практичну раван.

III Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У својој докторској дисертацији, кандидаткиња мр Јелена Сурчулија Милојевић поставља више хипотеза које подвргава научном испитивању.

Прва хипотеза је да је регулаторни оквир Републике Србије у области медијског законодавства из 2002, тј 2003 у то време био делимично усклађен са тадашњим регулаторним оквиром Европске уније и Савета Европе, те да је након усвајања Директиве о аудиовизуелним медијским услугама, дошло до потребе да се постојећи регулаторни оквир промени. Кандидаткиња је у свом истраживању приказала процес и контекст усвајања првих демократских медијских закона и разлоге њихове само делимичне усклађености са европским стандардима.

Друга хипотеза од које се полази јесте да је пакет нових медијских закона усвојених у августу 2014. године усклађен са нормативним оквиром Европске уније. Кандидаткиња је ову тезу доказала и поткрепила доказима, али је указала и на проблем неефикасне примене усвојених закона који, иако усклађени са европским инструментима, још увек нису довољно примењени у пракси.

Трећа хипотеза јесте да независно регулаторно тело задужено за медије само делимично примењује медијске законе у пракси, као и добру праксу других европских регулаторних тела и Европског суда за људска права у вези одлука које су у првом степену доносила регулаторна тела за медије. Кандидаткиња овде кроз целу дисертацију истражује на који начин регулаторно тело селективно примењује медијске законе и нуди предлоге за побољшање такве праксе.

Четврта хипотеза коју кандидаткиња поставља јесте да судови Републике Србије недовољно примењују одредбе Закона о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, као и одлуке и принципе Европског суда за људска права по питању дозвољености ограничења слободе изражавања. Кроз дисертацију, кандидаткиња ову хипотезу доказује детаљном анализом судских одлука те посебно наглашава кад год уочи да, нарочито виши, судови у образложењима користе међународне принципе и добру праксу ЕСЉП.

IV Кратак опис садржаја дисертације

У **уводу** докторске дисертације кандидаткиња представља предмет свог истраживања, односно право на слободу изражавања, као и услове за дозвољеност ограничења слободе изражавања, кроз ограничења због права на поштовање приватног и породичног живота, говор мржње, заштиту верских осећања других, клевету, заштиту малолетника и заштиту ауторског и сродних права. Она наглашава да постоји велика друштвена и научна потреба да се утврди да ли ограничења права на слободу изражавања у Републици Србији одступају или не од европских стандарда и да ли се примењују у складу са европском праксом.

Први део дисертације, насловљен „Слобода изражавања“, подељен је у пет глава.

У првој глави, под насловом „Историјски осврт“, кандидаткиња се бави анализом промена које је регулисање права на слободу изражавања имало кроз векове, уз посебан нагласак на представљање недавно објављеног записа Петера Форшкола за који се тврди да је био основ за модерне медијске законе и данашње схватање слободе изражавања.

У другој глави, „Врсте слободе изражавања“, кандидаткиња указује на различит третман права на политичко, комерцијално и уметничко изражавање, како у оквиру праксе Европског суда за људска права (ЕСЉП), тако и у оквиру стручне и научне литературе. Кандидаткиња је показала да постоји јединствен став по питању политичког изражавања и да је оно и најзаштићеније у теорији и пракси. Међутим, указала је и да у вези комерцијалног и уметничког изражавања не постоји сагласност око степена заштите у односу на друге идеје и информације, те да је ЕСЉП у вези ове потоње две врсте утврдио најшире поље слободне процене, чиме је ниво међународне, европске заштите ове две врсте права, готово потпуно занемарен.

У трећој глави првог дела рада насловљеној као „Дефинисање слободе изражавања у међународним и регионалним организацијама“ кандидаткиња води анализу кроз приступ међународних организација заштити слободе изражавања, и то кроз Уједињене нације (УН), Савет европе (СЕ), Европски суд за људска права, Европску унију (ЕУ), Организацију за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС). Кандидаткиња је представила кратак историјат третмана који слобода изражавања има у свакој од ових организација – од првих правних докумената до посебних институција које су у оквиру тих органа задужене за слободу изражавања (на пример, Известилац Уједињених нација за слободу изражавања и Представница ОЕБСа за слободу медија).

У четвртој глави насловљеној са „Регулаторни оквир за слободу изражавања у медијском законодавству Републике Србије“, кандидаткиња представља историјат Права медија у Републици Србији и контекст у коме су настали први демократски медијски закони. Кандидаткиња је представила своју категоризацију епоха у праву медија двадесетпрвог века у Србији. У

првом одељку, „Прва фаза – израда медијских закона 2000-2005“ описује начин на који су писани медијски закони, како су усаглашавани са европским инструментима и показује препреке са којима се законодавац суочавао. У другом одељку, „Друга фаза – примена закона (2005 – 2009)“ кандидаткиња је дала пресек најважнијих догађаја у вези примене првих закона – пре свега кашњење са трансформацијом Радио телевизије Србије у јавни сервис, померање рокова за приватизацију медија, измене медијских закона по хитном поступку, без јавне расправе, као и усвајање не-медијских закона чије одредбе су биле у директној колизији са медијским законима, где преставља и одлуку Уставног суда по том питању. Трећи одељак: „Трећа фаза – усаглашавање са најновијим регулаторним оквиром Европске уније (2010-данас) кандидаткиња показује како се од 2010. године интензивирало усаглашавање домаћег медијског законодавства са *acquis communautaire*, те указује на важан помак у смислу сарадње новинарских и медијских удружења у том циљу, како међусобно тако и са ресорним министарством. Кандидаткиња указује на важну улогу коју Европска унија има у процесу писања, усвајања и примене Стратегије развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године као и у изради и усвајању пакета медијских закона из 2014. године.

У петој глави, „Хијерархија извора медијског права у Републици Србији“ кандидаткиња уводи релативни нормативни оквир у Републици Србији који се тиче Права медија, а који ће касније бити коришћен као методологија у јединственом редоследу излагања о посебним ограничењима слободе изражавања. Први одељак пете главе је „Устав Републике Србије“ и хијерархија коју поставља за домаће и међународне опште правне акте. Кандидаткиња на овом месту наглашава да се „слобода изражавања не може ограничити подзаконским актима које доноси извршна власт“, чиме олакшава разумевање анализе подзаконских аката регулаторних тела које ће касније представити. У другом одељку пете главе „Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године“ кандидаткиња јасно показује опредељеност Републике Србије да медијско право развија у складу са Уставом Републике Србије али и на регулаторном оквиру УН, СЕ и ЕУ. У трећем, четвртном и петом одељку: „Закон о јавном информисању и медијима“, „Закон о електронским медијима“ и „Закон о јавним медијским сервисима“, кандидаткиња је медијске законе уклопила у хијерархију извора права и још једном нагласила хијерархијски однос међународног и домаћег права. Како је нови регулаторни оквир по први пут дефинисао јавни интерес јавног медијског сервиса, кандидаткиња је то посебно истакла наглашавајући разлику у односу на комерцијалне емитере. У шестом одељку пете главе „Подзаконски акти и мере Регулаторног тела за електронске медије (РЕМ)“ кандидаткиња детаљно анализира подзаконске акте регулаторног тела и њихову правну хијерархију. Представљени су критеријуми које ће РЕМ користити приликом изрицања мера. И последњи, седми, одељак пете главе под називом „Кодекс новинара Србије“ уводи појам саморегулативе и појашњава улогу кодекса професионалне етике у хијерархији извора права. Такође, кандидаткиња убраја и Савет за штампу, као саморегулаторно тело основано од стране новинарских и медијских

удружења, међу институције које одлучују о дозвољености ограничења слободе изражавања, користећи моралне норме.

Други део дисертације, насловљен као „**Општа ограничења слободе изражавања**“, подељен је у четири главе.

У првој глави, „Прописано законом“, кандидаткиња испитује различите критеријуме који се узимају у обзир како би се ограничење сматрало „прописаним законом“.

У другој глави „Оправдан циљ“, кандидаткиња констатује како је ЕСЉП у малом броју предмета пресудио на основу овог критеријума.

У трећој глави „Неопходно у демократском друштву“ кандидаткиња указује да је то критеријум који је најчешће и пресудан када ЕСЉП одлучује о дозвољености ограничења слободе изражавања. У првом одељку „Заштита националне безбедности и територијалног интегритета“ кандидаткиња на почетку представља резултат истраживања по коме у обе ове категорије не постоји случај у коме је ЕСЉП пронашао да држава потписница ЕКЉП није повредила члан 10 ЕКЉП. У преосталих шест одељака треће главе другог дела дисертације: „Заштита јавне безбедности“, „Спречавање нереда или криминала“, „Заштита здравља или морала“, „Заштита угледа или права других“, „Спречавање откривања обавештења добијених у поверењу“ и „Очување ауторитета или непристрасности судства“, кандидаткиња истражује начин на који је ЕСЉП од првих пресуда везаних за слободу изражавања до данас одлучивао да ли је нечије право ограничено јер је то било „неопходно у демократском друштву“ или је нашао да су државе прекршиле члан 10 ЕКЉП.

У последњој, четвртој, глави другог дела дисертације, кандидаткиња указује на значај „поља слободне процене“ у процени ЕСЉП да ли је ограничење слободе изражавања било дозвољено или не. Кандидаткиња износи своје запажање у вези неусклађености разумевања овог критеријума од стране држава које представљају „старе“ и оних које представљају „нове“ демократије и указује на њихове (не)могућности да у свој правни систем инкорпорирају а затим и примене европске стандарде. Кандидаткиња, с правом, подсећа на неопходност обуке регулаторних тела која често на првој инстанци примене медијских закона у виду доношења мера, не укључују критеријуме ЕСЉП о дозвољености ограничења слободе изражавања, чиме ризикују да ако случај дође пред ЕСЉП, држава изгуби спор, односно ЕСЉП утврђује да је прекршен члан 10 ЕКЉП.

Трећи део докторске дисертације носи наслов „**Посебна ограничења слободе изражавања**“ и подељен је у шест глава. Свака од глава се састоји од осам одељака и, по потреби, неколико пододељака. Анализа у трећој глави прати јединствену методологију постављену у петој глави првог дела („Хијерархија извора медијског права у Републици Србији“). Свака глава обрађује једно од шест посебних ограничења слободе изражавања и састоји од осам одељака где се дозвољено ограничење слободе изражавања посматра кроз призму односа ограничења слободе изражавања и посебних ограничења у оквиру СЕ, ЕСЉП, ЕУ, правног оквира Републике Србије, праксе

домаћих судова, подзаконских аката и изречених мера Регулаторног тела за електронске медије, као и у оквиру Кодекса новинара Србије и мера изречених од стране Савета за штампу.

У првој главитрећег дела, „Ограничење слободе изражавања због права на приватност“, кандидаткиња упућује на прве научне радове у којима се право на приватност помиње у деветнаестом веку и води анализу све до модерних схватања приватног живота и промена које су настале у односу права на приватност и слободе изражавања у ери интернета, где сваки појединац може да утиче на то до које мере ће своју приватност изложити јавности. У првом одељку, кандидаткиња наглашава да је право на приватност у СЕ дуго било регулисано под окриљем или докумената о људским правима или оних о слободи изражавања, а да је преломан тренутак за усвајање докумената о заштити приватности у односу на слободу изражавања била погибија принцезе Дајане од Велса, након чега је СЕ актуализовао ту тему и усвојио релевантна документа. У другом одељку, кандидаткиња у четири пододељка дефинише ситуације у којима је ЕСЉП нашао да се слобода изражавања може ограничити због повреде права на приватност, те у првом пододељку „Злоупотреба личних права“, кандидаткиња указује на разлику у дозвољености ограничења слободе изражавања код објављивања лика појединца, јавних или политичких личности, објављивања лика осумњиченог или ухапшеног лица и код кршења права жртава на лик; у другом пододељку „Повреда дома“, кандидаткиња даје пример из праксе где је повређена тајност адресе становања; у трећем, „Повреда права на углед“ указује на граничан случај повреде права на приватан живот уопште и повреду части и угледа и у четвртном пододељку „Повреда права на чување тајне о здравственом стању пацијента“ представља случај у коме су здравствени радници повредили право на чување тајне пацијента и медијима разоткрили како детаље из приватног живота пацијената тако и њихову дијагнозу. У трећем одељку кандидаткиња подвлачи разлику између правног оквира ЕУ и СЕ где ЕУ нагласак ставља на заштиту података о личности, а заштиту права на поштовање приватног и породичног живота оставља СЕ и ЕСЉП. Кандидаткиња овде указује на важну одлуку Европског суда правде којом је доведен у питање уговор „Сигурна лука“ по коме су више од деценије компаније са седиштем изван ЕУ пословале са привредним друштвима из ЕУ, на основу прихваћених седам принципа заштите података из Директиве 95/46 о заштити података. Кандидаткиња критички представља и потпуно нов концепт „права да се буде заборављен“ и указује на могући проблем где би приватна предузећа, на основу интерних аката, имала могућност да одлучују о захтевима грађана који су до сада били везани само за судске органе. У четвртном одељку, кандидаткиња констатује да Устав Републике Србије не регулише право на поштовање приватног и породичног живота како је то предвиђено чланом 8 ЕКЉП, представља право на приватност у медијском законодавству Републике Србије и указује на постојање кривичног дела „изношење личних и породичних прилика“ који постаје квалификовано дело уколико се изврши путем медија. У петом одељку кандидаткиња нуди јединствену категоризацију судске праксе у вези с

ограничењем слободe изражавања на следећи начин: прво, судске одлуке у којима је носиоцима државних функција органичено право на приватност у односу на слободу изражавања, друго, судске одлуке у којима (не) постоји пристанак за објављивање информација из приватног живота, трећа група судских одлука у којима интерес јавности да зна преовладава у односу на нечији приватни живот, четврта група се односи на процедуралне чињенице, пета на објављивање информација или записа из нечијег приватног живота до којих се дошло на недозвољен начин и шеста група одлука које чине повреде права на приватност преминуле особе у медијима. Кандидаткиња је у раду детаљно анализирала све доступне одлуке суда и сложила их по овим групама. У шестом одељку представљен је један подзаконски акт Регулатора, а у седмом одељку се наглашава важност детаљног регулисања односа ова два права у оквиру Кодекса новинара Србије и анализирају се бројни случајеви из праксе Савета за штампу у којима је право на заштиту приватног и породичног живота морало да буде одмеравано у односу на слободу изражавања. У последњем одељку прве главе трећег дела „Међуисход“ кандидаткиња сумира резултате истраживања до којих је дошла – од препоруке да следећи Устав буде допуњен заштитом права на приватност до указивања на изостанак важних одредби из претходних медијских закона у новом регулаторном пакету.

У другој глави „Ограничење слободe изражавања због говора мржње“, кандидаткиња испитује различита схватања дефинисања термина „говора мржње“ у домаћој и страниј литератури, представљајући етимологију употребе говора мржње од Нирнбершког процеса, преко Међународног кривичног суда за Руанду и употребе термина „бубашвабе“ који је недавно изазвао велику дебату на глобалном нивоу након што га је новинарка Британског таблоида лета 2015. године употребила у контексту третмана миграната. Кандидаткиња, у првом одељку представља СЕ лидером у промовисању борбе против „говора мржње“ те детаљно анализира његов правни оквир и активности. У другом одељку кандидаткиња из најразличитијих углова испитује на који начин ЕСЉП одлучује да ли у конкретном случају постоји говор мржње и када би ограничење слободe изражавања било оправдано. Кандидаткиња критички посматра однос контекста у односу на садржај изреченог, да ли је у питању приватно лице или политичар, да ли је садржај исказан у емисији уживо или не и слично. Кандидаткиња и овде представља своју категоризацију пресуда говора мржње пред ЕСПЉ, на следећи начин: „Говор мржње усмерен против нечије расне, верске, етничке, националне припадности или страног порекла“ (поделељак 1), „Говор мржње усмерен против нечије сексуалне оријентације“ (поделељак 2), „Говор мржње којим се прокламује или позива на тероризам и насиље“ (поделељак 3), Говор мржње на интернету (поделељак 4). У трећем одељку, кандидаткиња констатује да је „говор мржње“ још једна од тема коју је ЕУ препустила СЕ и ЕСЉП да је дефинишу и примене релевантна ограничења. У одељку четири, кандидаткиња врши пресек регулисања говора мржње у правном оквиру Републике Србије кроз нормe грађанског, кривичног и управног права, а у одељку пет анализира праксу домаћих судова и указује на пресуде у којима су судови нашли да је дошло до

изазивања националне, расне и верске мржње и нетрпељивости, као и оне када су судови нашли да је у питању дозвољена слобода изражавања. Кандидаткиња у шестом одељку констатује да је „говор мржње“ једно од ретких ограничења слободе изражавања којој је Регулатор посветио пуну пажњу, како са становишта Правилника о људским правима који га регулише, тако и кроз анализу говора мржње у медијима у домаћој и међународној пракси. Ипак, кандидаткиња упозорава да многе мере које Регулатор помиње у интерној анализи, заправо нису доступне на интернет страници регулатора, што се поклапа са сталним позивима ЕУ да РЕМ побољша јавност рада. Кандидаткиња закључује да је јавност остала ускраћена не само за поднеске које су поднели појединци и разне организације, већ и за критеријуме по којима је РЕМ одлучивао да ли је у питању био говор мржње или не. У седмом одељку, кандидаткиња испитује примену Кодекса новинара Србије од стране Савета за штампу када је у питању „говор мржње“. На крају, у међуисходу, кандидаткиња закључује да се, са једне стране, обим говора мржње шири из године у годину, док се, са друге стране, државе труде да се од говора мржње заштите.

У трећој глави „Ограничење слободе изражавања због заштите верских осећања других“, кандидаткиња описује готово нераскидиву везу између права на слободу мисли, савести и вероисповести и слободе изражавања, указујући на ситуације у којима се једно право мора ограничити због заштите другог. Кандидаткиња наглашава друштвени и културни контекст балансирања ова два права, где се често једно схвата прешироко или свакако шире него што би друга страна то могла да прихвати. Представљени су случајеви забране богохуљења као и тенденција да се оно у Европи укине. Кандидаткиња се храбро хвата у коштац са испитивањем недавних случајева ограничења слободе изражавања због заштите верских осећања других, ограничавањем права на живот, као што су случајеви карикатура пророка Мухамеда или убиство новинара француског листа „Шарли Ебдо“ и предвиђа да ће балансирање ова два права представљати можда и највећи изазов у Европи у двадесетпрвом веку. У прва два одељка, кандидаткиња прво представља регулаторни оквир СЕ, а онда и његову примену у оквиру ЕСЉП. У трећем одељку констатује да се Европска унија правом вероисповести у медијима бави само у смислу забране приказивања оглашавања у току трајања верских програма, а да и ово право, осим кроз рад координатора за борбу против антисемитизма и антимуслиманске мржње, оставља СЕ и ЕСЉП да га штите. У четвртном одељку, кандидаткиња констатује усклађеност Устава РС са чланом 9 ЕКЉП а представља и балансирање права на слободу вероисповести и слободу изражавања у медијским законима Републике Србије. У петом одељку, кандидаткиња прво констатује да је судска пракса о овој теми углавном усмерена на говор мржње против припадника друге вероисповести, те да се спорови решавају у оквиру кривичних спорова. Кандидаткиња наглашава да постоји неуједначена судска пракса у овој области и констатује да постоји потреба да се она уједначи. У шестом одељку, кандидаткиња указује на усаглашеност подзаконских аката Регулатора са Уставом РС и ЕКЉП, али и констатује да до сада није било изречених мера од стране Регулатора због заштите верских

осећања других. Исти закључак важи и за седми одељак, где Кодекс новинара Србије има одредбе које се тичу обавезе новинара да се супротстави говору мржње, дискриминацији и подстицању на насиље, између осталог и због верске припадности, али у пракси Савет за штампу није изрицао мере по овом основу. У последњем одељку „Међуисход“, кандидаткиња сумира да су закони, подзаконска акта и документи саморегулаторног тела усклађени са европским стандардима, али да постоји потреба за уједначавањем праксе у примени тих норми од стране судова у Републици Србији.

У четвртој глави „Ограничење слободе изражавања због заштите малолетника“ кандидаткиња представља заштиту деце од нежељеног садржаја у медијима као централно питање медијског законодавства у многим европским јурисдикцијама. Кандидаткиња се упушта у истраживање проблема комплексности дефинисања појма детета, како у различитим државама са различитим културним и религијским обрасцима, тако и унутар једне државе у односу на то у којој правној области се појам „дете“ дефинише. Стога се кандидаткиња опредељује за појам „малолетник“ у овој глави, а не „дете“, како би њиме обухватила све оне који су млађи од 18 година. У првом одељку, кандидаткиња уводи појам „дечије порнографије“ у оквиру Конвенције СЕ о високотехнолошком криминалу, како би појаснила проблеме који настају због непостојања сагласности око појма детета. Наглашена је промена улоге законодавца и регулатора са развојем нових технологија, где је готово немогуће ограничити малолетницима приступ програму који није њима намењен, осим у традиционалним линеарним медијским услугама. Кандидаткиња је утврдила да је у другој половини двадесетог века слобода изражавања због заштите малолетника била ограничена због приказивања насиља, говора мржње, разних стереотипа и то у електронским медијима, видео-игрицама и биоскопима. СЕ, са развојем технологије, препознаје нове видове опасности по малолетнике – пре свега приступ нежељним садржајима на интернету, те кандидаткиња на овом месту детаљно описује потребу за медијском и информационом писменошћу, као једним од облика заштите малолетника. Кандидаткиња у другом одељку утврђује релативно мали број представки пред ЕСЉП који се тичу ограничења слободе изражавања због права малолетника. У трећем одељку се анализира разлика између линеарних и нелинеарних медијских услуга, у смислу регулисања заштите малолетника, где кандидаткиња констатује да је ЕУ дала оквир за ограничење слободе изражавања због заштите малолетника, али да између самих држава чланица ЕУ не постоји јединствен став о критеријума за ограничење слободе изражавања. У четвртом одељку, представљен је правни оквир РС за заштиту малолетника у односу на медије, док кандидаткиња у петом одељку констатује да је и овде судска пракса скромна када је у питању ово ограничење. За разлику од судске праксе, у шестом одељку резултат истраживања показује да Регулатор, до усвајања „Правилника о заштити права малолетника у области пружања медијских услуга“ готово да и није санкционисао емитере, иако је за то имао законску основу, док је од усвајања Правилника Регулатор изрекао неке од мера емитерима, али се чини недовољне. Као и код „говора мржње“, кандидаткиња поставља питање да ли је списак објављених мера на

интернет страници Регулатора коначан или не. Оно што је приметно јесте да станице и након изречених мера често настављају да крше и законе и Правилник а да се РЕМ чини немоћним да то спречи. У седмом одељку, представљен је приступ Кодекса новинара Србије овом проблему као и став Савета за штампу приликом изрицања мера. У одељку „Међуисход“, кандидаткиња заузима став да је заштита деце од нежељеног садржаја на интернету, заправо у фокусу међународних организација данас, уз промоцију развоја медијске и информационе писмености, те да је улога родитеља, наставника и саме деце таква да се ово питање не може више посматрати одвојено од њих. Кандидаткиња поставља питање правне празнине у вези с регулисањем нежељених садржаја који се „преливају“ из електронских медија у интернет издања штампаних и електронских медија и доступни су „на захтев“ свима, у сваком тренутку, чиме се избегавају постојећа правила, а показује се и надмоћ технолошког напретка у односу на право, које треба да га регулише.

У петој глави „Ограничење слободе изражавања због клевете“, кандидаткиња се упушта у испитивање дефиниције појма „клевета“ који има различит третман у другим јурисдикцијама. У првом одељку су представљена два најчешћа проблема - државе СЕ у којима је клевета још увек регулисана као кривично дело, где Република Србија од скоро не спада, и оне државе у којима се више штити право на част и углед од слободе изражавања, те оне постају државе тзв. „клевета туризма“. У другом одељку, кандидаткиња износи критеријуме на основу којих ЕСЉП доноси одлуку да ли је дошло до повреде члана 10 због клевете или је у питању говор који је, иако можда груб или увредљив, заштићен. Кандидаткиња је констатовала да ЕСЉП има тенденцију да дефиницију „клевете“ сузи у односу на државе потписнице ЕКЉП, те да пружи већу заштиту слободи изражавања у односу на клевету. Кандидаткиња је категоризовала и одговор на питање „ко све мора да трпи већи степен критике него тзв. обичан грађанин“, те су то: политичари, у јавним наступима, адвокати, посебно када постану и јавне личности, владе земаља чланица СЕ и државни службеници, који морају задржати и поверење јавности те се морају заштити од увредљивих вербалних напада на дужности. У трећем одељку, ЕУ не пружа јасна правила у вези с дефинисањем клевете, те кандидаткиња констатује да је и ово питање остављено СЕ и ЕСЉП да га ближе уреде. Са друге стране, јасно је назначено да ЕУ инсистира на пружању права на одговор и права на исправку, када су право на углед и част повређени. У четвртом одељку пете главе, кандидаткиња се детаљно бави процесом декриминализације клевете као и правним оквиром за клевету у медијским законима Републике Србије. У петом одељку кандидаткиња утврђује да је судска пракса по овом посебном ограничењу најбројнија у односу на друга, као и да су судови у више спорова директно примењивали међународна правила, посебно у моментима када је постојала правна празнина настала престанком важења једног а неступања на снагу другог медијског закона. Кандидаткиња је анализом судске праксе показала да судови имају важну улогу у бољем разумевању самог појма клевете. У шестом одељку, кандидаткиња констатује да је Регулатор, слично као код малолетника, иако је имао законска овлашћења, тек 2013. године

почео да санкционише пружаоце медијских услуга у овој области, те су представљене доступне мере РЕМа. У седмом одељку, приказан је однос Кодекса новинара према клевети, док је Савет за штампу разматрао неколико случајева који су сви у широј јавности довели до дебате о општим питањима, те је то утицало на немогућност Савета за штампу да увек двотрећинском већином донесе одлуку. Међутим, кандидаткиња се овде на зауставља само на анализи усвојених мера, већ испитује да ли, и под којим условима, државни функционер има право да изнесе своје мишљење као појединац, детаљно анализирајући случај Сретена Угричића или гостовања заменице амбасадора ОЕБСа у Републици Србији у „Утиску недеље“, чиме је значајно допринела дебати о овом питању. У одељку „Међуисход“, кандидаткиња закључује да је појам „клевете“ најкомплекснији за упоређивање са европским инструментима, као и да иако ЕСЉП има тенденцију давања веће заштите слободи изражавања, домаћи судови и даље предност дају заштити права на част и углед. Констатује се позитиван помак, посебно у оквиру мера регулаторног и саморегулаторног тела, али је то у судској пракси и даље недовољно.

У шестој глави „Ограничење слободe изражавања због повреде ауторског и сродних права“, овај проблем кандидаткиња посматра из угла Права медија. Кандидаткиња однос ова два права показује на примерима догађаја од изузетног значаја за јавност, праву на кратко извештавање и на управљању садржајем. У првом одељку, кандидаткиња анализира правни оквир СЕ у којем се баланс ова два права може пронаћи и пружа анализу основних појмова и њихове примене. У другом одељку, кандидаткиња испитује одлуке ЕСЉП у вези балансирања ова два права и наглашава важност „широког поља слободне процене“ које државе имају у овим случајевима. У трећем одељку, кандидаткиња прави паралелу између правног оквира ЕУ и оног раније представљеног СЕ, а представља и неке од одлука Европског суда правде које су релевантне за одређивање ограничења слободe изражавања због ауторског и сродних права. На крају одељка детаљно описује процес (не)усвајања нове Директиве о ауторском и сродним правима, док истражује разлоге који иза њега стоје. У четвртном одељку, посматра ауторско и сродна права као Уставом гарантовану категорију, што га чини готово људским правом, а у петом одељку представља да је у Републици Србији судска пракса по овом питању заиста оскудна. У шестом и седмом одељку, представљен је скроман регулаторни оквир РЕМа и Кодекса новинара Србије у вези содносом ова два права, као и недостатна пракса Регулатора и Савета за штампу. У последњој глави насловљеној „Међуисход“ констатује се да постоји потпуно различит поглед на обим заштите ауторског и сродних права од крајњих корисника дела и самих аутора. Кандидаткиња као позитивну истиче усклађеност домаћих прописа са европским регулаторним оквиром, али и оставља отворено питање регулисања „агрегатора вести“ на интернету, који за чланке који објављују немају никакве трошкове, а имају зараду, док је санкционисање таквих агрегатора, у овом тренутку, готово немогуће. И на крају, кандидаткиња завршава са констатацијом да је и Универзитет у Београду преузео нову, позитивну праксу, која годинама постоји у развијеним земљама, да

докторске дисертације бивају доступне јавности кроз „креативне лиценце“, на основу одлуке аутора у вези нивоа доступности свог рада другима.

У **закључном делу** своје докторске дисертације кандидаткиња мр Јелена Сурчулија Милојевић прво представља резултате доказивања хипотеза постављених у раду, а затим, на основу спроведених истраживања и изведених научних закључака износи конкретне предлоге зарешавање уочених проблема. То су, пре свега, директна примена ратификованих међународних стандарда у првим инстанцама одлучивања, било од стране Регулатора или судова. Друго, неопходно је да Регулатор доследно, а не селективно, примењује медијске законе и усвојене подзаконске акте, а кандидаткиња препоручује и да се у образложењу мера користи тест оправданости ограничења слободе изражавања који користи ЕСЉП. Кандидаткиња мр Сурчулија Милојевић своју докторску дисертацију завршава општим закључком да, иако је медијско законодавство по питању дозвољености ограничења слободе изражавања у највећем делу усклађено са европским правним оквиром, постоје делови где може доћи до побољшања, и друго, да је примена медијских закона још увек најслабија карика, посебно од стране Регулатора, те да су ту потребне највеће промене.

V Коришћена методологија

У изради докторске дисертације коришћени су нормативни и упоредно-правни метод као самостални и основни, те историјско-правни и социолошки метод као несамостални и допунски.

Нормативни метод коришћен је у целом раду јер су у фокусу истраживања које је кандидаткиња спровела важећи правни оквир како међународних организација, Савета Европе и Европске уније, тако и домаћег законодавства. Предмет анализе су биле и одлуке Европског суда за људска права, као и подзаконски акти регулаторног тела за електронске медије и њихова примена у пракси.

Упоредно-правни метод омогућио је кандидаткињи критичку упоредну анализу европских правних оквира и домаћег законодавства, као и Европског суда за људска права и домаће судске праксе.

Кандидаткиња је користила историјско-правни метод за утврђивање историјског развоја Права медија и, у оквиру њега, права на слободу изражавања, самостално, и у корелацији са описаним општим и посебним ограничењима.

Социолошки метод је релевантан за сегмент истраживања у коме се кандидаткиња фокусирала на начин на који су медијски закони настајали, усвајани и примењивани, кроз велики утицај друштвених прилика.

VI Остварени резултати и научни допринос дисертације

Већ из сâмог приказа хипотеза и садржаја докторске дисертације кандидаткиње мр Јелене Сурчулија Милојевић произлази, прво, закључак да предметно истраживање представља пионирски подухват који има за циљ еманципацију Права медија у посебну правну дисциплину, и друго, да је кандидаткиња на специфичан начин и врло темељно и методолошки доследно представила и систематизовала грађу на основу које врши своју анализу и извучи своје закључке. Питања којима се у својој докторској тези бавила, кандидаткиња је претресла како с аспекта међународних извора тако и с аспекта домаћег права и праксе, чиме је показала да је у потпуности овладала како материјом тако и техником израде научног рада у области правних наука.

Питање домашаја слободе изражавања, односно њених дозвољених ограничења нипошто није ново у оквирима уставног права и права људских права. Оно што је специфично у овој дисертацији јесте што се наведеним питањима покушало прићи с другачије тачке гледишта, с тачке гледишта медија и медијског права, и то је оно што раду даје, макар у домаћој доктрини, потребну дозу оригиналности. Осим тога, прикупљена грађа и на њој засновани закључци у погледу усклађености домаћег права с европским стандардима у овој области драгоцени су основ за сва будућа истраживања која буду ишла за тим да додатно продубе резултате које је мр Сурчулија Милојевић постигла својим истраживањем.

Основни научни допринос дисертације огледа се, прво, у прикупљању и систематизацији грађе на основу које је вршена анализа и, нарочито, у врло јасној анализи која води аргументованим закључцима и, посебно, предлозима правца будућих активности. Ово је посебно значајно у контексту процеса приступања Србије Европској Унији, али је битно и у оквирима постојећег законодавства, јер онима који примењују одредбе домаћег медијског права даје водич за (са европским стандардима усаглашено) одлучивање о проблемима сукоба слободе изражавања с интересима који легитимизују њено ограничење, чак и онда када се онај ко право примењује не би слагао с закључцима и предлозима решења изнетим у дисертацији. Другим речима, већ идентификација спорних питања и аргументације за поједине ставове, чак и без конкретних опредељења кандидаткиње (иако она није остала дужна у смислу изношења свог става), представљају потребан допринос домаћој правној науци. Напослетку али не на последњем месту, ова дисертација, као прва дисертација чији је првенствени и непосредан предмет право медија, представља значајан корак у афирмацији ове области као посебне правне гране, еманциповане од сродних делова правног система. У том смислу она је показатељ да се домаћа правна наука, додуше с неколико деценија заостатка, придружила правној науци развијенијих земаља, која већ готово пола века право медија посматра као специфичну и засебну грану права.

Начин на који је дисертација написана сведочи о сразмерно широком захвату истраживања и прецизном вођењу расправе, што су показатељи дисциплине у резонувању, преко потребне сваком научнику у области права. И са те, методолошке тачке гледишта, дисертација је написана узорно, што је додатан резултат који јамчи да ће кандидаткиња у будућем раду и даљем научном развоју бити способна да допринесе утемељењу Права медија као посебне правне дисциплине.

VII Закључак

На основу свега наведеног, Комисија, са посебним задовољством, констатује да докторска дисертација кандидаткиње мр Јелене Сурчулија Милојевић под насловом: „**Дозвољеност ограничења слободе изражавања у складу са европским инструментима и медијским законодавством Републике Србије**“ представља самостално и оригинално правнонаучно дело које испуњава услове да буде јавно брањено, те је стога слободна да Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду упути

ПРЕДЛОГ

да прихвати позитивну оцену предметне докторске дисертације и одреди комисију за њену јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Раде Вељановски, редовни професор
Факултета политичких наука Универзитета
у Београду

Др Ивана Крстић, ванредна професорка
Правног факултета Универзитета у
Београду

Др Душан Поповић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у
Београду

Др Танасије Маринковић, ванредни
професор Правног факултета Универзитета
у Београду

Др Милош Живковић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у
Београду